

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 88 (1975)

Artikel: Il chomp salvadi : poesias
Autor: Peer, Andri
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-231676>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 16.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

ANDRI PEER IL CHOMP SULVADI

Poesias

Andri Peer

L O U S

OTA FLURASCHUN

L'artist ha culà il vadret
in pruncals tais
per cha sulai e sumbriva
nu s'indurmainzan.

o leiv fluir da la glüm –
aspra lai.

GOD ILLA NAIV

Bos-cha, pennas infarinadas.
Skiunzs, insects in viadi.
Pignoula chi nun ha amo
imprais a chaminar.

Barschuns da suspür.
Sulais da surleivg.
Barluns
sün cuverta grossa.
Naiv bella –
latmielch o fossa?

CAVISTRAUS

Immensa, alba stendüda
cha l'ögl mâ brich nun invlida,
muntogna,
impromischiun chi's refüsa.

Ir davent,
star o tuornar?
Quai ais quai
chi chalcha teis figls da sulai,
quai chi'ls salva
o chi'ls achüsa.

IMPAZIENZA

Nu voula gnir prümavaira
ingon?
Nu's scunflan amo d'arsaja
las pivotellas dal bös-ch?

Chasas strasönadas
dumbran ils chars
d'ün tren lunghezzas.
La naiv as rainta là oura,
e'l muot as sgoba.

BÖS-CH IN FLUR

Be dret sü la romma
criblainta da flurs.
Che curaschi!
Mo i gnaran nüvlas,
plövgia e tampesta.
Guardai cha vus sajat
a suost
al bun mumaint.

DASCHA DSCHETA

Tessonda d'inviern,
moda sainza stagjun:
muostras mongias moscheas,
alch chi tuorna
adüna
suot glüna
stuorna.

IL CHOMP SULVADI

Ourasom il rutitsch
at spenna il vent
in uondas d'or.
Chomp sulvadi,
meis frar scugnuschü.
Eir tü
madür cun tias
spias invanas.

CHARDUN

Est diavel
o anguel,
cun tia staila da spinas
e teis gnif da dragun,
cun tias odurs rösinas
e teis cour da marrun?

Chardun,
da mamma Natüra
char dun.

FLUORS CHADAINA

Il vent as piglia
in svoul
cur ch'el voul,
cha vus nu savais
ingio cha vus giais.

SOGLIO

Quaders grischs
stan a gramüsch
intuorn la baselgia.

Sur ils gods
cheus da granit.
Lur versch sgrafligna
il nüvel.

Tschimas,
sours al clucher
superiuras.
Mo el ais quel
chi cloma las uras.

CURFIRSTEN

Chastè alvantà
tanter vals.
Teis fruins in lingia
as schmachan l'ögl.

Dragun impetri,
palais ün di
cha'l favuogn
as laja,
terribel a chi
nu til craja.

MASTRALIA

Las binderas
cun lur schoccas ligeras
sun dal clucher
tantaduras
e til invoulan
sias meglaras
uras.

CASCADA IN FRAIN

Eu'm büt aint il lai
s-chümainta e clera,
marus'al sulai
uschè passagera,
aua da serra.

Mo la forza in mai
dschendra sbrinzl'e canera
a quels giosom quai
in temma e tschiera.

BRAÏNA

Che fadia, che travaglia
da clomar tanta cristaglia
sün manzina ed aguoglia
da glatsch viv chi be picuoglia.
Mo schi riva il sulai,
crouda tuot la müravaglia –
giò mez quai.

RUINAULTA

Letra cha'l flüm
ha chavà illa bouda
cul curtè da millennis.
Ün U-U chi cloma
amo la sgrischur
da la veidra
schmagagnada.
Sainza pos
schlavazza il munt
sia stamprada
tras gorgias e foss.

STRADUN

Via, fascha da sang
inquaglià.
Pizza ossadüra da fö.
God pelerina
plajada in fodas,
vampa d'oduors
our da pagodas.
Il travasch
ün stilet
chi traficha
la pasch.

ULTIM RAZ

Nüvla s-chartatschada
sur il lai,
est ün'immnatscha
o la plusa fatscha
d'ün passagi?

Cun tai
fa il tramunt
tanter mai e la saira
üna punt.

LAI LEMAN

Sguonda
tia staila,
uonda,
alba vaila.

Vigna,
god,
chastè
fan
al lai
anè.

QUADER MOESAN

Quia aisa bun star,
in chastogners e vigna.
Avuonda da mangiar
e'l fö avert in pigna.

Cavia ais l'aul
chi siglia e rumura,
e sü e giò per val
il verd va sura.

Da lönch rodlet il grip,
ostagi da fraidüras,
cun früda giò dal stip,
s'fermet immez cutturas.
El dorma dadour chasa
sco üna bes-cha chöntscha,
instant ch'illa dalöntscha
Blizuna d'or as rasa.

Srantun'il temporal –
la not s-chüma da föglas.
Cavia fa l'aul
a la chavorgia döglas,
e'l god as placha
suot la daracha.

Adieu zerpaischem,
frizza verda sur la via.
Adieu culaischem,
s'fat buna cumpagnia.

FAVUOGN

Quista not
ha il vent sunà l'orgel
aint ils gods
intuorn ed intuorn.
Perchadas da plövgia,
roms ruots
perquai via,
ossa s-charbunada.

Tanter ün bof e tschel
n'haja dudi tia vusch.

PRÜMAVAIRA A LÜMIGN

Fluors dapertuot
vegnan oursuot.
Dasper la senda
la vit as stenda.
Ils uolms fan tet
al baselget,
e'l persigher
ais mamvagliet.

Ils chastogners
brancian il grip;
da chatschar föglia
nu piglna stip.
Baduogn e trembel
scuttan insembe,
e'ls tschireschers
vidvart la val
sun albs chombrers,
mainan il bal.

Mo intuorn chasa
odur s'arasa
da rosmarin.
E d'ün cuntin
invad'il bröl
flur da ginestra,
per l'aviöl
dutscha fanestra.
In sütta grava
scunfla l'agava.
La rösa spera
aint in si'era,
as piglia peida
per saschun leida,
cur cha darcheu
la föglia crouda

e la frus-chaglia
straglüscha giaglia
e l'üa buoglia
suot l'ultim bütsch
e'l vin sbarbuoglia
aint in murütsch.

MERAN

Battibuogl da glieud,
chatschaduoir da veiculs,
müraglias da frütta.

La vigna vain in cascadas
giò da las spuondas.
Ils ceders pozan
tschattunas verdas
tanter las villas,
e'ls cumüns, indorats d'utuon,
s'insömgian rumantsch.

GORENZIA

Las chasas stan a bratschettas
sü per las vias.
Las portas tuor maglian autos
sco da magliar furmias.
E las muos-chas chantan butin
illas ustarias.

NATURNS

Baselgina immez il bröl
cul clucher fat giò piz.
Cudesch da pops –

Dieu s-chaffischa il muond
cun fatscha riainta:
glüna, sulai e stailas,
il cler e'l s-chür,
la terra e'l mar,
plantas e plantas,
vivaintas sorts da limargias,
e l'ultim fa'l eir l'uman.

Va aint ed ura.
Ils anguels sun mattas dal Vnuost
cun alas da flomma.
La scossa mügia,
processiun da cornas e leuas.
E Paulus sbaluonzcha
giò da la fnestra praschun.
Ils guardians sun eir els
üna part dal gö.

Davo'l mür, inchapütschà da l'utuon,
crouda ün mail.

GLÜMS IN CITÀ

APERITIV

Homens tavellan daspera,
sherry, vin alb, pernod.
«Che faina cun tants uffants?»
«Dovrar il tscharvè,
organisar –
inschinà morina da fom.»
«Da mangiar ais'avuonda;
be sfrüttar quai chi crescha.»
«E'l papa scumonda la pirla!»

Eu m'impais quant furber ch'el füt
da nu capituloar:
famiglias chi bricla,
mo cristianas!
Quai nun hana amo inclet,
ils amatuors dal let
sainza temma.

Chi vain e chi va –
Quel culla vopna sül tschop
ais stat i'l Peru
e quinta e quinta.
Il plü lönch ais restà quel
chi adüa Dieu e tscharvè.
El sto avair duonna prusa,
o forsa be sia figlia
chi til metta a chod in furnin
ün plat mailinterra.

DISCUORS FESTIV

I spettan la sbognatschada
dal reflectur.
Sün plazza reservada
signura muglier e signur.

Mo cur cha l'oratur
sgrana lur nom,
sbassna il mintun
e serran ils ögls.

Ah, co cha quai fa bain.
Üna sgrischida beada
tils bricla giò per la rain.

Lura nu taidlan plü –
quel hom ais bain ün dals lur.

Ils pleds schuschuran dalöntsch
sco'l vent aint il god
e'ls plajan in üna duscha
chi rinfrails-cha e tegna chod.

DAVANT PITTURAS DA PAUL KLEE

Tia penna chava ün suolch
aint il palperi.
E la culur ais teis sang
chi va sura,
inquaglià da la glüm.

L'hom ais i
culs checcals
amunt.
Giò dal rom,
a la sgüra,
chanta l'utschè
beffagius.

La not
ais cotschna.
Ils bütschs
svoulan
per ajer,
leivs sco
balluns.

Paesagi chi dvainta.
Ils rövens as rumpan,
e'l lai ais tuot sparpaglià.

Fatscha d'üna cuntrada,
l'ögl bod zoppà,
e'ls vons dal solstizi
nu't laschan liber.

Pettans culs daints chi cedan.
Ils duos fiers,
schamblins da la prescha,
as stordschan
impè da's nuatar.

Inavant!
La frizza svoula.
La bindera cloma nanpro
als planets.

Ün gest dschermuoglia.
Lingias d'amur
muossan la via al vent.
Il fö maglia la mascra.

Suas e suas
sventuleschan
tras il spazi
e't vöglan liar.

Cluchers d'immnatscha
sfomaintan.
Draguns da corda,
mustriats
da che fadiv?

TANTER DI E NOT

Poust ir invia, gnir innan,
poust ir dabot o poust ir plan
a Berna:
adüna butias, glüms e duonnas,
savurs, glüschorus, tictac dad uras.

La cità s'impla e's svöda.
Eu sun aint il sbischöz
ün flöch da naiv
chi's sterna.

Daman turnicla otra glieud
in otra glüm.
Quantas ögliadas nouvas
am faran spejel!

TSCHANTADA

Magöls, butiglias, fögls.
Üna vusch gnögna,
ün man s'alvainta,
la penna cuorra
e's ferma minchatant.

Ideas veglias, nouv cafè,
e lura
strendscher mans.
Adieu, adieu!
Fingià spettan ils trens
sün rouderas chodas.

BAR

La duonna dasper mai
ha dit adieu
e'm pluntà la sopcha
cunter las costas.
Seis salüd ais
üna flur d'palperi
buna per terdscher
la larma
our da seis ögl.

FIGÜRAS

PAUR BERGIAGLIOT

Tia fatscha surria.
L'ais missa in fodas
sco la schocca d'üna
princesssa.
E l'ögl ais ün uffant
chi nu voul gnir vegl.
Il frunt üna costa
cun sendas da muvel.
Il nas ün chatschader,
la barba ün god.

MATTETTA VALLESANA

Tia baretta üna tuor
cun scumonds flurits.
Teis fazöl üna cascada
d'uzuas
suot il fö d'arom
da las tarschoulas.
Tia fatscha amo
aint il vuorch
da l'infanzia:
Sömmis, persögnis
da stuvaïr far frunt
ün di
a tuot quists umans,
a tuot quist sulai
sfruntà.

PER TOUR L'INCHANT

Tira il curtè
davo il trabügl da fain,
schi spendrast la stria
chi vaiva
cul diavel
fat lia.

MOSES

Davant il frus-cher in flommas
l'hom inschnuoglià
cun auals da süjur
sur la fatsch'impuolvrida.
El saint'a tschimar sia forza
in quella arsüra
plana dal cler
chi büschma our dal frus-cher.

La vusch ais plü gronda
co si'uraglia.
Ella vain da dalöntsch,
ella ais aint in el.

Tü saintast tuot tia vita
clausa in quel cumond:
«Va e spendra teis pövel
our da la sclavitüd!»

Il muond ais greiv da murir
sco la vusch cha tü bramast
e temmast:
«Dosta't pür;
tü stoust obedir!»

LA MORT

Cur ch'eu'm sdasdet,
staiv'la tschantada
al pè da meis let,
la grifla dad öss
sülla litera.

Eu n'ha fat finta
da durmir.
Cur ch'eu divrit ils ögls,
d'eir'la davent.

VAGLIAR

Co cha tas taimpras sun s-chüras.
Co cha teis mans sun greivs.
Am dodast amo a tschantschar,
o est fingià massa dalöntschen?

Suot la flomma chi's mouva
ais tia fatscha seriusa.
Teis lefs sun clos ün sün tschel,
sco davo dit ün pled dür.

Daman, fingià il taschair.
Aint il ajer scruoschir da föglas.
In üert las fluors van in flus
cull'odur da terr'e cumgià.

E'ls dis ans pararan vöds
e las nots plü s-chüras co mâ,
uossa chi nun ais plü
teis pass, sco ün'ura, per chasa.

ALS CONTEMPORANS

Nu tartagnarai,
cha'l temp ais s-chars
per nus contemporans.
Dat tröv, fat segn!
Davo gnaran da quels
chi nu'ns inclegian plü.
E schi'ns inclegian,
schi cun lur clavs
chi han ün'otra barba.

A M U R

REFÜGI

Tia chombra ais tanter tschellas
üna cella in patma d'avious.
E là aint a chod
cun pollen e meil
chi'm saduolan.

Tia vusch am plaja
in üna cuverta
da charezzas.
Immez milli rumuors
ans protegia il pövel.

PESCH CUN CHOMMAS

A la fin t'n'haja tschüffa
illa rait da meis pleds.
Sbiatta pür inavant
ch'eu't vögl mangiar viva.

MODEL

Maister,
dozond il vont
da la baselgina
in bellas costas
schlantschadas
e'ls sains
in lur stüv'ariusa,

hast gnü adimmaint
üna matta
chi stenda la bratscha
per cleger ün mail?

RIVA DAL MAR

Teis corp ais mia cuntrada
sacrala.

Tias chommas aivras
d'impromischiu,
ils peis chi noudan
aint il sablun,
teis flanc üna fuorcla
d'increchantüm,
teis sain püras cupolas
vers il sulai.

Balaister tendü il cundun,
üna culuonna il culöz.
Il vent dal mar as sgrischa
illa savur da tia chavlüra.

O inscunter da lingias,
curtels da la glüm,
minz amar
aint il cour
da mia suldüm.

AINT IL MUSEUM

Tü est gönüda cun mai
d'ün quader a tschel,
cuacotschna
cun tias chommas blau tschêl.

Tras l'ultima sala
m'hast dat il man.
E lura, via!
La classa spettaiva,
idra sül glim.

ACT

L'uonda dal mar
plaja teis sain
in üna tuorbla
charezza da sindals.

Fidias m'invilgescha
da't verer
nüda
illa clerdüm
acumplida.

P A S S A G I S

O SCHLINCHA VAILA ...

O schlincha vaila cotschna sur il lai,
che sapchantada ninast nan vers mai?
Cha'l nüvel as mantuna sur il muot?
Cha'l vent teis alber amo nun ha ruot?

O vaila, teis müdaivel movimaint
ais be ün tschegn da meis giavüsch ardaint
chi va in tschercha da sa clera staila,
sperond da riva in riva, schlincha vaila.

TRAMUNT

Silenzi –
Il sain tascha.
Il vent s'invilda
aint illa dascha.

Ed eu,
pover murdieu,
stögl tour ed ir
cun peis da rascha.

RETUORN

Sulet,
cul segn da teis
perdavants
aint il crap,
aint il lain,
aint il sang.

Il merl da l'aua
ha il clom
d'antruras.
E tü,
che respuondast
a l'En?

S-CHARGIADA D'ALP

La vacha savura da pail
e da lat lom.
La plumpa savura da bruonz,
e'l püscherl savura da fluors.

E l'hom savura da pon,
da fö e d'increchantüm:
l'alp ch'el banduna,
la plumpa chi tuna
e l'on chi's s-chaluna.

TEJA BANDUNADA

La genna sgrigna
suot las scundunadas
dal vent.
La pensla sguotta
secundas planas.
Flöchs da naiv
aint ils zaps dal muvel.
Las muos-chas sun persas.

Che scruoscha quaint,
cur cha tü cloccast
sün porta?

NOVEMBER

Stanglantüm,
tschiera da l'orma,
va aint ed oura
cur ch'ella voul,
lasch'inavo süls lefs

savur da tschendra
e da pon bletsch.

Be nö dar tröv
cur ch'ella passa,
inschinà
at pigl'la pel pled.

INVIERN

Cur ch'eu pass cun skis,
üna vuolp vi da la tschinta,
co mâ nu pigliast il vent
vi'n tia chasa
suot il mailer braïnà?

Eu dod a sbragir a teis bap
e sun davent.

SÜN FANESTRA

L'En – culur da soda –
passa tanter ils ogns
chi savuran da sdratscha.
La bos-cha vi'n Plans
nina sa fruonzla.

Eu saint in mai tuot ils vegls
guardond our da fnestra,
intant cha la via
aintra illa punt
cun pass precaut.

L'En cuorra e cuorra
cun pettans da s-chima.

Guarda ais là sülla spuonda,
üna boffa da zücher
in verd pasqual.

E sü Gonda
in muschnas e muosch,
ardaint chi fa mal,
l'algord d'ün bütsch.

